

مدارهای میکروالکترونیک

ویرایش هفتم

جلد اول

عادل اس. صدرا

گنت سی. اسمیت

ترجمه

منوچهر احمدزاده

عضو هیئت علمی واحد علوم تحقیقات

عماد الدین فاطمی زاده

عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف

مؤسسه انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف

مؤسسه انتشارات علمی
دانشگاه صنعتی شریف

Microelectronic Circuits, 7th ed

by: Adel S. Sedra, Kenneth C. Smith

Oxford University Press, 2015

مدارهای میکروالکترونیک (جلد اول) (یرایش هفتم)

تألیف عادل اس. سدراء، کن. سی. اسمیت

ترجمه منوچهر احمدوند، عمام الدین فاطمیزاده

طراحی جلد: الهه احمدی میرقائد

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: آرمانسا

مؤسسه انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۴۰۰۰۰۰ ریال

حق چاپ برای مؤسسه انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف محفوظ است.

ISBN 978-964-203-129-1

۹۷۸-۹۶۴-۲۰۳-۱۲۹-۱

تلفن: ۰۲۰-۰۶۱۶-۷۱۰۰-۶۶۱۶-۱۳۱۲۹-۰۶۶۰

دفتر مرکزی: خیابان آزادی - دانشگاه صنعتی شریف

دفتر فروش: میدان انقلاب - خیابان شهید منیری جاوید (اردیبهشت) - ساختمان پهمن - پلاک ۸۷ - طبقه چهارم - واحد ۴۰۲

پست الکترونیکی: publishing@sharif.edu

تلفن: ۰۵۱۳۲-۶۶۹۶۷۸۹۶

فروش اینترنتی: www.fardabook.com

سرشناسه: سدراء، عادل، نامیدا، مدارهای میکروالکترونیک (جلد اول) / تألیف عادل اس. سدراء و کن. سی. اسمیت؛

ترجمه منوچهر احمدوند و عمام الدین فاطمیزاده.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه صنعتی شریف، مؤسسه انتشارات علمی، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۵۱۲ ص، مصور، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۸-۱۷۲-۱

وضعیت فهرست نویسی: قیباً.

یادداشت: عنوان اصلی: Microelectronic circuits, 7th ed, 2015.

مختلف به چاپ رسیده است.

عنوان دیگر: مدارهای میکروالکترونیک.

موضوع: مدارهای الکترونیک.

موضوع: Electronic circuits
عنوان و نامیدا: مدارهای میکروالکترونیک (جلد اول) / تألیف عادل اس. سدراء، کن. سی. اسمیت؛

موضوع: مدارهای میکروالکترونیک (جلد اول) / تألیف عادل اس. سدراء، کن. سی. اسمیت؛

موضوع: Integrated circuits

شناخته افزوده: اسمیت، کن کارلس.

Smith, Kenneth Carless

شناخته افزوده: احمدوند، منوچهر، مترجم.

شناخته افزوده: فاطمیزاده، عمام الدین، مترجم.

شناخته افزوده: دانشگاه صنعتی شریف، مؤسسه انتشارات علمی.

Sharif University of Technology, Institute of Scientific Publication

ردیبدنی کنگره: ۱۳۹۵/۰۴/۰۷/TK7867

ردیبدنی دیوبی: ۱۳۹۵/۰۴/۰۷/۵۲۱۳۸۱۵

شماره ثابت‌سازی ملی: ۴۲۶۹۸۲۲

یادداشت مترجمان

کتاب میکروالکترونیک تألیف صدرا و اسمیت در تدریس دروس الکترونیک بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد. ویرایش جدید این کتاب (ویرایش هفتم) با تغییرات زیادی از سوی مؤلفین تدوین شده است. ویرایش جدید در ۴ قسمت: ۱) "عناصر و مدارهای پایه"، ۲) "تقویت‌کننده‌های مدار مجتمع"، ۳) "مدارهای مجتمع دیجیتال"، و ۴) "فیلترها و نوسان‌سازها" تدوین شده است. بر اساس سرفصل‌های جدید مصوب وزارت علوم و تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۰، قسمت اول منطبق بر رسم "الکترونیک یک" و قسمت دوم منطبق بر "الکترونیک دو" می‌باشد. بنابراین کتاب در دو قسمت جداگانه ترجمه شده است. امید است که ترجمه حاضر بتواند برای کلیه مخاطبان و دانشجویان گرامی مفید واقع شود.

فهرست مطالب

پانزده

پیشگفتار

۱..... قسمت اول عناصر و مدارهای پایه

فصل ۱

۳.....	سیگنال‌ها و تقویت‌کننده‌ها
۴.....	مقدمه
۵.....	۱-۱ سیگنال‌ها
۸.....	۲-۱ طیف فرکانسی سیگنال‌ها
۱۱.....	۳-۱ سیگنال‌های آنالوگ و دیجیتال
۱۵.....	۴-۱ تقویت‌کننده‌ها
۱۵.....	۴-۱-۱ تقویت سیگنال
۱۶.....	۴-۱-۲ نماد مداری تقویت‌کننده
۱۶.....	۴-۱-۳ بهره ولتاژ
۱۷.....	۴-۱-۴ بهره توان و بهره جریان
۱۷.....	۴-۱-۵ بیان بهره بر حسب دسیبل
۱۸.....	۴-۱-۶ منابع تغذیه تقویت‌کننده
۲۰.....	۴-۱-۷ اشباع تقویت‌کننده
۲۱.....	۴-۱-۸ قرارداد نمادگذاری
۲۲.....	۵-۱ مدل‌های مداری تقویت‌کننده‌ها
۲۲.....	۵-۱-۱ تقویت‌کننده‌های ولتاژ
۲۴.....	۵-۱-۲ تقویت‌کننده‌های متوالی
۲۷.....	۵-۱-۳ انواع دیگر تقویت‌کننده‌ها
۲۷.....	۵-۱-۴ روابط بین چهار مدل تقویت‌کننده

۲۸	R_o و R_i تعیین ۵-۵-۱
۲۸	۱-۵ مدل‌های یک‌طرفه
۳۱	۶-۱ پاسخ فرکانسی تقویت‌کننده‌ها
۳۱	۱-۶-۱ اندازه‌گیری پاسخ فرکانسی تقویت‌کننده
۳۲	۲-۶-۱ پهنه‌ای باند تقویت‌کننده
۳۳	۳-۶-۱ محاسبه پاسخ فرکانسی تقویت‌کننده‌ها
۳۴	۴-۶-۱ شبکه‌های تک ثابت زمانی
۳۹	۵-۶-۱ طبقه‌بندی تقویت‌کننده‌ها بر اساس پاسخ فرکانسی
۴۱	خلاصه
۴۳	مسائل

فصل ۲

۵۹	تقویت‌کننده‌های عملیاتی
۶۰	مقدمه
۶۱	۱-۲ آپ‌امپ ایده‌آل
۶۱	۱-۱-۲ پایانه‌های آپ‌امپ
۶۱	۲-۱-۲ عملکرد و مشخصه‌های آپ‌امپ ایده‌آل
۶۲	۳-۱-۲ سیگنال‌های وجه مشترک و تفاضلی
۶۵	۲-۲ آرایش وارونساز
۶۵	۱-۲-۲ بهره حلقه بسته
۶۷	۲-۲-۲ تأثیر بهره حلقه باز محدود
۶۸	۳-۲-۲ مقاومت‌های ورودی و خروجی
۷۲	۴-۲-۲ یک کاربرد مهم - جمع‌کننده وزن دار
۷۳	۳-۲ آرایش ناوارونساز
۷۴	۱-۳-۲ بهره حلقه بسته
۷۵	۲-۳-۲ اثر بهره حلقه باز محدود
۷۵	۳-۳-۲ مقاومت‌های ورودی و خروجی
۷۶	۴-۳-۲ دنبال‌کننده ولتاژ
۷۷	۴-۲ تقویت‌کننده‌های تفاضلی

۷۹	۱-۴-۲ یک تقویت‌کننده تفاضلی یک آپ‌امپی.
۸۲	۲-۴-۲ یک مدار برتر - تقویت‌کننده ابزار دقیق.
۸۷	۵-۲ انگرال گیرها و مشتق گیرها
۸۷	۱-۵-۲ آرایش وارونساز با امپدانس‌های عمومی
۸۹	۲-۵-۲ انگرال گیر وارونساز
۹۳	۳-۵-۲ مشتق گیر آپ‌امپی
۹۵	۶-۲ ناخالصی‌های dc
۹۶	۱-۶-۲ ولتاژ آفست
۹۹	۲-۶-۲ جریان‌های بایاس و آفست ورودی
۹۳	۳-۶-۲ تأثیر V_{OS} و I_{OS} بر عملکرد انگرال گیر وارونساز
۱۰۳	۷-۲ تأثیر بهره حلقه باز محدود و پهنهای باند بر عملکرد مدار
۱۰۳	۱-۷-۲ واپ‌سگ، خرکانسی بهره حلقه باز
۱۰۵	۲-۷-۲ پاسخ فرکانسی نفوذ تأثیرهای حلقه بسته
۱۰۷	۸-۲ عملکرد سیگنال بزرگ آمپ
۱۰۷	۱-۸-۲ اشباع ولتاژ خروجی
۱۰۸	۲-۸-۲ محدودیت‌های جریان خروج
۱۰۹	۳-۸-۲ آهنگ چرخش
۱۱۱	۴-۸-۲ پهنهای باند تمام توان
۱۱۲	خلاصه
۱۱۳	مسائل

فصل ۳

۱۳۷	نیمه‌رساناهای
۱۳۸	مقدمه
۱۳۹	۱-۳ نیمه‌رساناهای ذاتی
۱۴۲	۲-۳ نیمه‌رساناهای آلایش شده
۱۴۵	۳-۳ هدایت جریان در نیمه‌رساناهای
۱۴۵	۱-۳-۳ جریان رانشی
۱۴۸	۲-۳-۳ جریان نفوذی

۱۵۰	۳-۳-۳ رابطه بین D و μ	۳-۳-۳
۱۵۰	پیوند pn	۴-۳
۱۵۱	۱-۴-۳ ساختار فیزیکی	۱-۴-۳
۱۵۱	۲-۴-۲ طرز کار در شرایط پایانه های مدار باز	۲-۴-۲
۱۵۷	۵-۳ انTEGRAL گیرها و مشتق گیرها	۵-۳
۱۵۷	۱-۵-۳ توصیف کیفی نحوه کار پیوند	۱-۵-۳
۱۵۹	۲-۵-۳ رابطه جریان - ولتاژ پیوند	۲-۵-۳
۱۶۴	۳-۵-۳ شکست معکوس	۳-۵-۳
۱۶۵	۶-۳ آثار خازنی در پیوند pn	۶-۳
۱۶۵	۱-۶-۳ خازن تهی، یا پیوند	۱-۶-۳
۱۶۷	۲-۶-۳ خازن نفوذ	۲-۶-۳
۱۶۸	خلاصه	خلاصه
۱۷۱	مسائل	مسائل

فصل ۴

۱۷۵	دیودها	دیودها
۱۷۶	مقدمه	مقدمه
۱۷۷	۱-۴ دیود ایدهآل	۱-۴
۱۷۷	۱-۱-۴ مشخصه جریان - ولتاژ	۱-۱-۴
۱۷۸	۲-۱-۴ یک کاربرد ساده: یکسوساز	۲-۱-۴
۱۸۰	۳-۱-۴ یک کاربرد دیگر: گیت های منطقی دیودی	۳-۱-۴
۱۸۳	۲-۴ مشخصه های پایانه ای دیودهای پیوندی	۲-۴
۱۸۴	۱-۲-۴ ناحیه بایاس مستقیم	۱-۲-۴
۱۸۷	۲-۲-۴ ناحیه بایاس معکوس	۲-۲-۴
۱۸۸	۳-۲-۴ ناحیه شکست	۳-۲-۴
۱۸۸	۳-۴ مدل سازی مشخصه مستقیم دیود	۳-۴
۱۸۹	۱-۳-۴ مدل نمایی	۱-۳-۴
۱۸۹	۲-۳-۴ تحلیل ترسیمی با استفاده از مدل نمایی	۲-۳-۴
۱۹۰	۳-۳-۴ تحلیل به روش تکرار با استفاده از مدل نمایی	۳-۳-۴

۱۹۱	۴-۳-۴ لزوم تحلیل سریع
۱۹۱	۴-۳-۵ مدل افت ولتاژ ثابت
۱۹۲	۴-۳-۶ مدل دیود ایدهآل
۱۹۳	۴-۳-۷ مدل سیگنال کوچک
۱۹۷	۴-۳-۸ استفاده از افت مستقیم دیود در تنظیم ولتاژ
۱۹۹	۴-۴ کار در ناحیه شکست معکوس- دیودهای زنر
۲۰۰	۴-۴-۱ مدل سازی و نحوه مشخص کردن دیود زنر
۲۰۱	۴-۴-۲ استفاده از زنر به منزله یک تنظیم کننده شنت
۲۰۳	۴-۴-۳ آثار دما
۲۰۴	۴-۴-۴ یک نکته پابانی
۲۰۴	۴-۵ مدارهای یکساز
۲۰۵	۴-۵-۱ یکسوساز نیمه موج
۲۰۷	۴-۵-۲ یکسوساز تمام موج
۲۰۸	۴-۵-۳ یکسوساز پل
۲۱۰	۴-۵-۴ یکسوساز با خازن فیلتری- یکسوساز امواج
۲۱۵	۴-۵-۵ یکسوساز نیم موج با دقت بالا- ابردی
۲۱۷	۴-۶ مدارهای محدود کننده و برش
۲۱۷	۴-۶-۱ مدارهای محدود کننده
۲۱۹	۴-۶-۲ خازن گیرش یا بازذخیره ساز dc
۲۲۱	۴-۶-۳ دو برابر کننده ولتاژ
۲۲۲	۴-۷ انواع دیودهای خاص
۲۲۲	۴-۷-۱ دیود سد شاتکی (SBD)
۲۲۲	۴-۷-۲ ورکتورها
۲۲۳	۴-۷-۳ دیودهای نوری
۲۲۳	۴-۷-۴ دیودهای نورافشان (LED)
۲۲۴	خلاصه
۲۲۵	مسائل

۲۴۳	ترانزیستورهای اثر میدانی ماس (MOSFETs)
۲۴۴	مقدمه
۲۴۵	۱-۵ ساختار عنصر و عملکرد فیزیکی
۲۴۶	۱-۱-۵ ساختار عنصر
۲۴۷	۱-۵ عملکرد بدون اعمال ولتاژ به گست
۲۴۸	۳-۱-۵ ایجاد کانالی برای عبور جریان
۲۴۹	۴-۱-۵ اعمال یک ولتاژ v_{DS} کوچک
۲۵۰	۵-۱-۵ کار در حالتی که v_{DS} افزایش می‌یابد
۲۵۱	۵-۶-۵ کار در حالتی که $v_{DS} \geq v_{OV}$ است: تنجدیدگی کنال و اشباع جریان
۲۵۲	۷-۱-۵ ماسفت کانال p
۲۵۳	۸-۱-۵ ماس مکمل یا CMOS (سو ماس)
۲۵۴	۹-۱-۵ به کارگیری ترانزیستور ماس د. حدود بر آستانه
۲۵۵	۲-۵ مشخصه‌های جریان- ولتاژ
۲۵۶	۱-۲-۵ نماد مداری
۲۵۷	۲-۲-۵ مشخصه‌های i_D-v_{DS}
۲۵۸	۳-۲-۵ مشخصه i_D-v_{GS}
۲۵۹	۴-۲-۵ مقاومت خروجی محدود در حالت اشباع
۲۶۰	۵-۲-۵ مشخصه‌های ماسفت کانال p
۲۶۱	۳-۵ مدارهای ماسفت در dc
۲۶۲	۴-۵ اثر بدن و موضوعات دیگر
۲۶۳	۱-۴-۵ نقش زیرلایه- اثر بدن
۲۶۴	۲-۴-۵ آثار دمایی
۲۶۵	۳-۴-۵ شکست و حفاظت ورودی
۲۶۶	۴-۴-۵ اشباع سرعت
۲۶۷	۵-۴-۵ ماسفت نوع تهی
۲۶۸	خلاصه
۲۶۹	مسائل

۲۹۷.....	ترانزیستورهای پیوندی دو قطبی (BJTs)
۲۹۸.....	مقدمه
۲۹۹.....	۱-۶ ساختار عنصر و نحوه کار فیزیکی
۲۹۹.....	۶-۱ ساختار ساده شده و وجوده مختلف کار
۳۰۰.....	۶-۲-۱ عملکرد ترانزیستور npn در وجه فعال
۳۰۱.....	۶-۲-۳ ساختار ترانزیستورهای واقعی
۳۰۲.....	۶-۴ کار در وجه اشباع
۳۰۳.....	۶-۵ ترانزیستور pnp
۲۱۲.....	۶-۶ مشخصه‌های جریان- ولتاژ
۲۱۲.....	۶-۷ نمادها، مداری و قراردادها
۲۱۶.....	۶-۸ نمایش رسمی مشخصه‌های ترانزیستور
۳۱۸.....	۶-۹-۱ وابستگی I_C به V_{CE} - کنکتور - اثر ارلی
۳۲۰.....	۶-۹-۲ شکل دیگری از مشخصه‌ای امپیت مشترک
۳۲۳.....	۶-۱۰ مدارهای BJT در dc
۳۲۷.....	۶-۱۱ شکست ترانزیستور و آثار دمایی
۳۲۷.....	۶-۱۲ شکست ترانزیستور
۳۲۸.....	۶-۱۳-۱ وابستگی β به I_C و دمای
۳۲۹.....	۶-۱۳-۲ خلاصه
۳۴۰.....	۶-۱۴ مسائل

۳۵۱.....	تقویت‌گننده‌های ترانزیستوری
۳۵۲.....	مقدمه
۳۵۲.....	۷-۱ اصول اساسی
۳۵۲.....	۷-۱-۱ مبنای عملکرد تقویت‌گننده
۳۵۴.....	۷-۱-۲ به دست آوردن یک تقویت‌گننده ولتاژ
۳۵۵.....	۷-۱-۳ مشخصه انتقال ولتاژ (VTC)
۳۵۶.....	۷-۱-۴ به دست آوردن تقویت خطی با بایاس کردن ترانزیستور

۳۵۸	۵-۱-۷ بهره ولتاژ سیگنال کوچک
۳۶۳	۶-۱-۷ تعیین VTC به روش ترسیمی
۳۶۵	۷-۱-۷ تصمیم‌گیری در مورد محل نقطه بایاس Q
۳۶۶	۲-۷ عملکرد سیگنال کوچک و مدل‌ها
۳۶۶	۱-۲-۷ مورد ماست
۳۸۰	۲-۲-۷ مورد BJT
۳۹۷	۳-۲-۷ جداول خلاصه
۴۰۰	۳-۷ آرایش‌های پایه‌ای
۴۰۰	۱-۳-۷ سه آرایش پایه‌ای
۴۰۱	۲-۳-۷ تقویت‌کننده‌های توصیفی
۴۰۳	۳-۳-۷ تقویت‌کننده‌های سورس مشترک (CS) و امیتر مشترک (CE)
۴۰۷	۴-۳-۷ تقویت‌کننده سورس مخازن (امیتر مشترک) با یک مقاومت سورس (امیتر)
۴۱۴	۵-۳-۷ تقویت‌کننده‌های گیت مشترک (G) و بیس مشترک (CB)
۴۱۷	۶-۳-۷ دنبال‌کننده‌های سورس و امیتر
۴۲۴	۷-۳-۷ جداول خلاصه و مقایسه‌ها
۴۲۶	۸-۳-۷ چه وقت و چگونه مقاومت خروجی r_o را بدتحانیم
۴۲۷	۴-۷ بایاس کردن
۴۲۷	۱-۴-۷ مورد ماست
۴۳۳	۲-۴-۷ مورد BJT
۴۳۸	۵-۷ تقویت‌کننده‌های مدار نامجتمع
۴۳۹	۱-۵-۷ یک تقویت‌کننده سورس مشترک (CS)
۴۴۱	۲-۵-۷ یک تقویت‌کننده امیتر مشترک (CE)
۴۴۲	۳-۵-۷ یک تقویت‌کننده امیتر مشترک با مقاومت امیتر R_E
۴۴۴	۴-۵-۷ یک تقویت‌کننده بیس مشترک (CB)
۴۴۵	۵-۵-۷ یک دنبال‌کننده امیتر
۴۴۷	۶-۵-۷ پاسخ فرکانسی تقویت‌کننده
۴۴۸	خلاصه
۴۴۹	مسائل

پیشگفتار

هدف از مدارهای میکروالکترونیک، ویرایش هفتم، کتابی است برای دروس اصلی در مدارهای الکترونیک که در رشته‌های مهندسی برق و کامپیوتر تدریس می‌شود. این کتاب می‌تواند برای مهندسان و سایر متخصصینی که مایلند دانش خود را به صورت مطالعه شخصی به روز نمایند نیز شودمند باشد.

همچنان که در شش ویرایش قبل نیز چنین بوده است، هدف این کتاب این است که توانایی خواننده را در تحلیل و طراحی مدارهای الکترونیک هم در زمینه آنالوگ و هم در زمینه دیجیتال، هم نامجتمع و هم مجتمع، توسعه دهد. در عین حال که کاربرد مدارهای مجتمع پوشش داده شده است، بر طراحی مدار ترانزیستوری تأکید شده است. این بدین دلیل است که ما بر این باور، که از چه غالب آن‌هایی که این کتاب را مطالعه می‌کنند به دنبال شغلی در زمینه طراحی IC نیستند، ولی آگاهی را از درون بسته IC است سبب امکان استفاده هوشمندانه و ابتکاری از این تراشه‌ها می‌شود. همچنین، با پیشرفت‌های تولوژی VLSI و روش‌شناسی طراحی، امکان طراحی IC برای تعداد فرازینه‌های از مهندسان به وجود آمده است.

پیش‌نیازها

پیش‌نیاز لازم برای مطالعه موضوعات این کتاب، یک درس مقدماتی در تحلیل مدار است. به منظور مرور، برخی از مطالب مدارهای خطی در پیوست‌ها آورده شده‌اند: به طور مسحه، راه‌ترهای شبکه دو دهنده در پیوست C؛ برخی از قضایای سودمند شبکه در پیوست D؛ مدارهای تک ثابت زمانی در پیوست E؛ و تحلیل حوزه S در پیوست F؛ همچنین، تعدادی مسائل تحلیل مدار مرتبط با کتاب در ابتدای بخش مسأله‌های انتهایی فصل ۱ آورده شده است. هیچ‌گونه اطلاعاتی در زمینه فیزیک الکترونیک فرض نشده است. همه فیزیک مربوط به عناصر نیمه‌رسانا پوشش داده شده است، و پیوست A خلاصه‌ای از شرح ساخت IC را ارائه می‌دهد.

تأکید بر طراحی

همواره فلسفه ما این بوده است که بهترین راه برای آموزش طراحی مدار بیان بده بستان‌های موجود در انتخاب یک آرایش مدار، و انتخاب مقادیر عناصر برای یک آرایش مفروض است. تأکید بر طراحی در این ویرایش نیز حفظ شده است. علاوه بر مثال‌های طراحی، و تمرین‌های با سمت و سوی طراحی در مسائل انتهایی فصل (که با ط مشخص شده‌اند)، در وب سایت کتاب یک پیوست مفصل (پیوست B) آورده شده است که در آن تعداد زیادی از مثال‌های شبیه‌سازی و طراحی ارائه شده است. این مثال‌ها بر استفاده از اسپایس، که ارزشمندترین وسیله طراحی مدار است، تأکید دارند.

آنچه در ویرایش هفتم جدید است

علاوه بر حفظ فلسفه و رهیافت آموزشی شش ویرایش قبلی، تغییرات متعددی در نحوه ساماندهی و پوشش مطالب انجام داده‌ایم. هدف ما از انجام تغییرات ساختاری، افزایش استقلال قسمت‌ها و آزادی عمل بیشتر برای مدرس، بدون ایجاد آشفتگی در دروسی است که در حال حاضر از ویرایش ششم استفاده می‌کنند. انجام تغییرات در پوشش مطالب، به خاطر پیشرفت‌های مستمر در تکنولوژی، که برخی از موضوعات را مرتبط‌تر و برخی دیگر را کم اهمیت‌تر کرده است، الزام یافته است. همچنین، پیشرفت‌های تکنولوژی فرایند IC ایجاب می‌کند که اعداد استفاده شده در مثال‌ها، تمرین‌ها و مسائل انتهای فصل به روز شوند طوری که انعکاس دهنده پارامترهای نسل‌های جدید تکنولوژی IC باشند (مثلًا، در بعضی از مسائل از پارامترهای فرایند سی‌ماس ۶۵-nm استفاده شده است). این کار اطمینان می‌دهد که دانشجویان یک چشم‌انداز دنیای واقعی از تکنولوژی داشته باشند.

برای ارتقاء نحوه ارائه، تعدادی از فصل‌ها و بخش‌ها به منظور روشی بیش‌تر، بازنویسی شده‌اند. تغییرات مشخص و قابل توجه عبارتند از:

۱. مسائل انتهایی فصل جدید و اقسامی حل مسائل جدید برای مدرس. تعداد مسائل انتهایی فصل حدوداً بهاندازه ۵۰ درصد افزایش یافته است. ۱۵۲۲ مسئله حاصل، ۱۷۶ مورد کاملاً جدید هستند و ۷۹۰ مورد داده‌های جدید دارند. راهنمای حل مسائل جدید توسط عادل صدرا نوشته شده است.
۲. یادداشت‌های چشم‌انداز خود را گسترش ده بد. این یک ویژگی جدید است که چشم‌اندازی کاربردی و تاریخی ارائه می‌دهد. تقریباً دو مورد از این یادداشت‌ها در فصل آورده شده است. هسته اصلی بیش‌تر این یادداشت‌ها مهندسان مدار نامی و ابتكارهای کلیدی است.
۳. انعطاف‌پذیری بیش‌تر در ارائه مسافت و BJT. دو فصل که و کاملاً موازی مسافت (فصل ۵) و (فصل ۶) را ارائه می‌دهند. در اینجا مرکز بر ساختار عنصر دارر کار فیزیکی، مشخصه‌های جریان- ولتاژ آن‌ها، و کاربرد آن‌ها در مدارهای dc است. ترتیب نحوه پوشش این دو فصل به طور کامل به سلیقه مدرس بستگی دارد و طوری نوشته شده‌اند که کاملاً مستقل از یکدیگر هستند.
۴. یک رویکرد یکپارچه در رابطه با تقویت‌کننده‌های ترانزیستوری. مجموعه یک درس مقدماتی در الکترونیک، مطالعه تقویت‌کننده‌های ترانزیستوری است. ویرایش هفتم یک رویکرد جدید به این موضوع دارد: فصل هفت جدید با ارائه اصول اساسی طرز کار هر یک از انواع ترانزیستور آغاز می‌شود، و مفاهیمی نظری عملکرد سیگنال کوچک و مدل‌سازی را توضیح می‌دهد. این کار با بررسی آرایش‌های سنتی تقویت‌کننده‌های ترانزیستوری، روش‌های بایاس کردن، و تقویت‌کننده‌های مدار نامجتمع عملی ادامه می‌یابد. این ارائه ترکیبی، در عین حال که اجازه می‌دهد هر یک از دو نوع عنصر هر کجا لازم باشد به طور مجزا بررسی شوند، بر وحدت اصول پایه تأکید می‌کند. آنچه بسیار مهم است، این است که می‌توانیم این دو عنصر را با هم مقایسه کرده و در مورد حوزه‌های متمایز کاربرد آن‌ها نتیجه گیری نماییم.
۵. نحوه بیان بهتر کسکود کردن. فصل ۸ با بلوک‌های سازنده پایه تقویت‌کننده‌های IC سر و کار دارد و طوری بازنویسی شده که ارائه بهتری باشد. به طور مشخص، توسعه کسکود کردن و بلوک‌های کلیدی سازنده مدار، یعنی تقویت‌کننده کسکود و منبع جریان کسکود، در این ویرایش بسیار واضح‌تر هستند.

۶. بررسی ساده‌تر شده و واضح‌تر پسخورد. فصل پسخورد طوری بازنویسی شده که نحوه ارائه این موضوع کلیدی ساده‌تر و واضح‌تر باشد.

۷. نحوه ارائه روان‌تر پاسخ فرکانسی. در حالی که بررسی پاسخ فرکانسی به صورتی منسجم حفظ شده است، فصل مربوطه آنچنان بازنویسی شده که نحوه ارائه آن روان، و ساده و واضح باشد.

۸. نحوه برخورد به روز شده با طبقات خروجی و تقویت‌گننده‌های توان. در اینجا، مطالب مربوط به ترانزیستورهای توان ماس را به روز کرده‌ایم و یک بخش جدید در مورد تقویت‌گننده توان سوئیچینگ کلاس D که اهمیت فرایندهای پیدا کرده است اضافه نموده‌ایم.

۹. یک رویکرد نزدیک‌تر به عصر حاضر در مورد مدارهای تقویت‌گننده عملیاتی. در حالی که پوشش برخی از ویژگی‌های دیربا و مدارهای جزئی آپامپ سنتی ۷۴۱ را حفظ کرده‌ایم، پوشش کلی آن تا حدی کاهش داده شده است تا جای برای تکنولوژی‌های طراحی آپامپ IC مدرن باز شود.

۱۰. سازمان‌دهی بهتر و پوشش مدرن‌تر طراحی IC دیجیتال. بهبودهای مؤثری انجام شده تا پوشش طراحی IC دیجیتال در قسمت سوم کوتاه ولی جامع باشد. این کار بررسی با انگیزه‌تر مدارهای منطقی سی‌ماس (فوسفور) را در بر می‌گیرد که غالباً با مدارهای گیت منطقی شروع می‌شود. مطالب مربوط به تکنولوژی‌های مدار منطقه و روش‌شناسی طراحی و نیز موضوع پیشرفت‌های مقیاس‌دهی تکنولوژی و پیامدهای آن به فصل ۱۵ انتقال یافته است. اکنون این فصل ساختار یافته به صورت بسته‌ای، با انتخابی از موضوعات پیشرفت‌های و تا حدی خاص سروکار دارد. از آنجا که در طراحی دیجیتال جدید به ندرت از دو قطبی استفاده می‌شود، پوشش ECL به مقدار بیش از ۲۰٪ کاهش یافته است. به طور مشابه، با اینکه هم تا حدی یک موضوع خاص شده و پوشش آن متاخر است، از آنجا که در طراحی دیجیتال جدید به ندرت از دو قطبی استفاده موردنی دوی ECL و با اینکه هم در وب سایت کتاب قابل دسترس است. سرانجام، یک بخش جدید به حسگرهای تصویر در فصل ۱۶ (مدارهای حافظه) اضافه کرده‌ایم.

۱۱. تأکید بیشتر بر فیلترهای مدار مجتمع و نوسان‌سازها. یک بخش در مورد رویکرد جذاب طراحی فیلترهای مدار مجتمع، یعنی، فیلترهای رسانایی انتقالی LC، به فصل ۱۷ افزوده شده است. برای ایجاد فضا برای این موضوع جدید، زیربخش تقویت‌گننده‌های تنظیم شده با جایه‌جا در شدف و آن را به پیوست H در وب سایت انتقال داده‌ایم. نوسان‌ساز LC با تزویج متقاطع را، که در طراحی فراگیر است، به فصل ۱۸ اضافه کرده‌ایم. بخش مدارهای دیودی دقیق‌تر با حذف شده است ولی هنوز هم در وب سایت اینجا قابل دسترس است.

۱۲. یک مقایسه سودمند و بینش‌افزا از ماسفت و BJT. این موضوع اکنون در پیوست G آورده شده است که در وب سایت قابل دسترس است.

وب سایت کتاب

یک وب سایت همراه به آدرس www.oup.com/us/sedrasmith برای کتاب تنظیم شده است. محتویات آن متناسب با منظور انکاس توسعه‌های جدید تغییر خواهد کرد. مطالب زیر در این وب سایت قابل دسترس است:

۱. برگه اطلاعات برای صدها عنصر مفید برای کمک به تمرین‌های آزمایشگاهی و نیز پروژه‌های طراحی.
۲. لینک‌های ارتباط با صنعت و وب سایتهاي دانشگاهی مورد علاقه.

۳. یک مرکز پیام برای ارتباط با مؤلفین کتاب و انتشارات دانشگاه آکسفورد.
۴. لینک‌های ارتباط با نسخه‌های دانشجویی National Instruments Multisim و Cadence PSpice
۵. فایل‌های ورودی برای مثال‌های Multisim و PSpice پیوست B
۶. راهنمای گام به گام برای کمک به مثال‌های شبیه‌سازی و مسائل انتهایی فصل که با علامت "ش" مشخص شده‌اند.
۷. مطالب متن اضافی در مورد موضوعات خاص که یا در متن کتاب پوشش داده نشده و یا در ویرایش فعلی کتاب به طور خلاصه پوشش داده شده است. این‌ها موارد زیر را شامل می‌شوند:
- ترانزیستورهای اثر میدانی پیوندی (JFETs)
  - عناصر و مدارهای گالیم ارسنیدی (GaAs)
  - مدارهای منطقی ترانزیستور- ترانزیستور (TTL)
  - مدارهای منطقی تزویج امپتری (ECL)
  - مدارهای بای‌سی‌ماس (BiCMOS)
  - مدارهای یک‌ساز دقت بالا

۸. پیوست‌های ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰

- پیوست A: نکنولوژی اخت VLSI
- پیوست B: مدل آس‌ای‌سی، عناصر و طراحی و شبیه‌سازی مثال‌ها با استفاده از Multisim و PSpice
- پیوست C: پارامترهای شکم و دهنده
- پیوست D: برخی از قضایای جگه خودمند
- پیوست E: مدارهای تک ثابت زمانی
- پیوست F: تحلیل حوزه DC قطب‌ها، صفرها، و واحد راهی بود
- پیوست G: مقایسه ماست و BJT
- پیوست H: طراحی فیلترهای تنظیم شده با جایه‌جای
- پیوست I: مراجع
- پیوست J: پاسخ به مسائل منتخب

تمرین‌ها و مسائل انتهایی فصل

بیش از ۴۷۵ تمرین در سر تا سر کتاب آورده شده‌اند. پاسخ به هر تمرین در زیر همان تمرین نشان داده شده تا دانشجویان بتوانند در ک خود از مطالب را همچنان که می‌خواهند بیارمایند. حل این تمرین‌ها باید خواننده را در سنجش مطالبی که تازه آموخته کمک کند. همچنین، بیش از ۱۵۳۰ مسئله انتهایی فصل، که ۶۵ درصد آن‌ها در این ویرایش جدید یا تغییر یافته‌اند، ارائه شده است. این مسائل برای هر بخش یک‌ایک فصل‌ها و با درجه مشکل بودن توسط یک سیستم ارزش‌گذاری مشخص شده‌اند: مسائل مشکل با یک ستاره (*) مشخص شده‌اند؛ مسائل مشکل تر با دو ستاره (**); و مسائل بسیار مشکل (و/ یا زمان بر) با سه ستاره (***)). اما باید اعتراف کرد که این طبقه‌بندی به هیچ عنوان دقیق نیست. بدون شک ارزش‌گذاری ما تا حدی به نوع تفکر (و شرایط!) ما در زمان طرح یک مسئله خاص وابسته بوده است. پاسخ به مسائل نمونه در پیوست L (در وب سایت) آورده شده است، ولذا دانشجویان محل آزمونی دارند تا بتوانند ببینند مسائل را درست حل می‌کنند یا نه. حل کامل همه تمرین‌ها و مسائل در راهنمایی حل مسائل مدرس ارائه شده است، که از طریق ناشر برای مدرسانی که این کتاب را برای تدریس انتخاب می‌کنند قابل دریافت است.

همانند شش ویرایش پیشین، مثال‌های فراوانی عرضه شده است. این مثال‌ها، و در واقع غالب مسائل و تمرین‌ها، بر اساس مدارهای واقعی و کاربردهایی که در طراحی مدارهای دنیای واقعی با آن‌ها مواجه می‌شویم طراحی شده‌اند. در این ویرایش هم به استفاده از گام‌های شماره‌گذاری شده راه حل در شکل‌ها برای بسیاری از مثال‌ها، به منزله تلاشی برای بازسازی فضای کلاس درس، ادامه داده‌ایم.

سازمان‌دهی درس

این کتاب مطالب کافی برای دو درس نیمسالی، که هر یک شامل ۴۰ تا ۵۰ ساعت کلاسی است، در بر دارد. سازمان‌بندی مدولی کتاب آزادی عمل مناسبی برای طراحی درس فراهم می‌آورد. در ادامه، مطالب پیشنهادی برای یک زنجیره دو ترمی سنتی یا استانداره درس ارائه شده است. همچنین تغییرات نسبی مباحث این دو درس را تشریح، و مطالب تكمیلی برای یک درس سوم محتمل را مشخص کرده‌ایم.

درس اول

درس اول مبتنی است بر قسمت اول کتاب، یعنی، فصل‌های ۱-۷. می‌توان آن را، در ساده‌ترین صورت، از فصل ۱ شروع کرده و تا انتهای فصل ۷ تدریس کرد. اما، به منزله رهیافتی برای استانداری که مایلند ترتیب ارائه مقاولات یا تحوه پوشش دیگری داشته باشند، و یا برای مواجهه شرایطی که محدودیت‌های زمانی وجود دارد، توضیحات زیر را پیشنهاد می‌کنیم:

هسته اصلی درس اول عبارت است از طایله ده نوع ترانزیستور، فصل‌های ۵ و ۶ که می‌توانند به هر ترتیبی که مدرس مایل است تدریس شوند، و تقویت‌کننده‌های ترازیستور، در فصل ۷. این سه فصل باید به طور کامل پوشش داده شوند.

یک بخش مهم دیگر درس اول مطالعه دودم (۱ صا، ۴) است. اما، در اینجا، چنانچه زمان اجازه ندهد، می‌توان برخی از کاربردها در قسمت انتهایی فصل را حذف کرد.

ما دریافت‌هایی که پوشش آپامپ‌ها (فصل ۲) در مراحل ابتدایی درس در افزایش انگیزه دانشجویان تأثیر بسزایی دارد این کار به دانشجویان فرصت می‌دهد تا با مدارهای مجتمع عملی کار کرده و آموختی که خیلی ابتدایی نیستند را تجربه کنند. پوشش فصل ۱، حداقل بخش‌های تقویت‌کننده، می‌تواند یک نمک باشد در اینجا بخش‌های مرتبط با سیگنال‌ها را می‌توان یا به صورت تدریس در کلاس و یا به صورت تکلیف مطالب خانه‌ی بخشش داد. بخش ۱-۶ درباره پاسخ فرکانسی در صورتی ضروری است که قرار باشد پاسخ فرکانسی مدارهای آپامپ را درسی شوند؛ در غیر این صورت می‌توان آن را تا درس دوم به تأخیر انداخت.

سرانجام، چنانچه دانشجویان درس فیزیک الکترونیک را بر نداشته باشند، نیاز است فصل ۳ پوشش داده شود. در غیر این صورت، می‌توان آن را به عنوان مطالب مروری در نظر گرفت و یا کلأ آن را حذف کرد.

درس دوم

موضوع اصلی درس دوم تقویت‌کننده‌های مدار مجتمع است که مبتنی است بر قسمت دوم کتاب، یعنی، فصل‌های ۸ تا ۱۳. در اینجا هم، درس را می‌توان در ساده‌ترین وجه با فصل ۸ شروع کرده و با فصل ۱۳ به پایان برد. اما، از آنجا که این یک درس دوم است، آزادی عمل قابل توجهی برای مشخص کردن طراحی‌های دوره درسی خاص و/یا مواجهه با محدودیت‌های زمانی برای پوشش مطالب وجود دارد.

اما، اول اینکه، توجه داریم که مطالب اصلی در فصل‌های ۱۱-۸ ارائه شده و این چهار فصل باید پوشش داده شوند، اگر چه لزومی ندارد به طور کامل تدریس شوند. مثلاً، برخی از بخش‌های نزدیک به انتهای یک فصل را که با عنوان "مطالب پیشرفته" مشخص شده‌اند، می‌توان بدون از دست دادن پیوستگی، حذف کرد.

گذشته از فصل‌های ضروری، (۱۱-۸)، امکانات متعددی برای مابقی درس در اختیار مدرس است. این‌ها می‌توانند یک یا دو فصل باقیمانده قسمت دوم، یعنی، طبقات خروجی و تقویت‌کننده توان (فصل ۱۲)، و مدارهای آپامپی (فصل ۱۳) باشند. یک احتمال دیگر این است که با پوشش فصل ۱۴، مقدمه‌ای بر مدارهای مجتمع دیجیتال را هم شامل کرده، و اگر زمان اجازه دهد، منتخبی از موضوعات فصل‌های ۱۵ و ۱۶ را نیز پوشش دهیم.

یک احتمال دیگر برای باقیمانده درس دوم انتخاب موضوعاتی از فیلترها (فصل ۱۷) و/یا نوسان‌سازها (فصل ۱۸) است.

یک درس اول با سمت، سوی دیجیتالی

یک درس اول با سمت و سوی دیجیتالی می‌تواند این مباحث را در بر بگیرد: فصل ۱ (بدون بخش ۱-۶)، فصل ۲، فصل ۳ (در صورتی که داشته باشد)، احت فیزیک الکترونیک آشنا نباشند)، فصل ۴ (شاید بدون برخی از بخش‌های کاربردی انتهای فصل)، فصل ۵، موضوعات منتخبی از فصل ۷ که بر اصول کاربرد ماسفت به عنوان یک تقویت‌کننده تأکید دارند، فصل ۱۴، و بعض عبارت منتخبی از فصل‌های ۱۵ و ۱۶. چنین درسی می‌تواند به طور خاص برای دانشجویان مهندسی کامپیوتر مناسب باشد.

مطالب تكمیلی / درس سوم

بسته به موضوعات انتخاب شده برای دروس اول و دوم، برخی مطالب باقی می‌مانند و می‌توانند برای قسمتی از یک درس سوم یا مطالب تكمیلی به عنوان پشتیبانی پروژه‌های دانشجویان مورد استفاده قرار گیرند. این‌ها می‌توانند شامل فصل ۱۲ (طبقات خروجی و تقویت‌کننده‌های توان)، اصل ۱۳ (مدارهای آپامپی)، فصل ۱۷ (فیلترها) و فصل ۱۸ (نوسان‌سازها) باشند، که می‌توان از آن‌ها برای پشتیبانی از یک درس سوم در مورد مدارهای آنالوگ استفاده کرد. این‌ها می‌توانند شامل فصل‌های ۱۴، ۱۵ و ۱۶ باشند که می‌توانند برای بخشی از یک درس سال بالا در مورد طراحی IC دیجیتال استفاده شود.

آزمایشگاه همراه

معمولاً دروس مدارهای الکترونیکی با تمرینات آزمایشگاهی همراه هستند. به منظور پشتیبانی از جزء آزمایشگاهی برای دروسی که از این کتاب استفاده می‌کنند، پروفسور وینسنت گادت دانشگاه واترلو، در همکاری با کی سی اسمیت، یک دستورالعمل آزمایشگاه تألیف کرده است. تمرینات آزمایشگاهی، همراه با دستورالعمل مدرس را می‌توان از انتشارات دانشگاه آکسفورد تهیه کرد.

یک سیستم آموزشی آزمایشگاهی ابتکاری دیگر، که برای همراهی با این کتاب طراحی شده است، اخیراً فراهم شده است. به طور مشخص، Illuster Technologies Inc یک سیستم آزمایشگاه کنترل شده دیجیتالی، AELabs توسعه داده است. این سیستم با استفاده از عناصر نصب سطحی بر روی صفحات مدار چاپی پیاده‌سازی شده است.

انواع وسیعی از مدارها را می‌توان از طریق رابط کاربر گرافیکی ویژه در این سیستم آرایش داد. این کار به دانشجویان فرصت می‌دهد تا آزمایش‌های بسیاری را نسبتاً سریع انجام دهند. می‌توان اطلاعات بیشتر در این باره را از طریق **Illustrator** (لینک مربوطه را در وب سایت همراه ببینید) دریافت کرد.

طرح درسی برای خواننده

قسمت اول، عناصر و مدارهای پایه، اساسی‌ترین و ضروری‌ترین موضوعات لازم برای مطالعه مدارهای الکترونیکی را در بر دارد. در همین حال، یک بسته کامل برای یک درس اول در این زمینه است.

فصل ۱. کتاب با معرفی مفاهیم پایه الکترونیک در فصل ۱ آغاز می‌شود. سیگنال‌ها، طیف‌های فرکانسی آن‌ها، و شکل‌های آنالوگ و دیجیتال آن‌ها ارائه می‌شود. تقویت‌کننده به عنوان بلوك سازنده مدار و انواع و مدل‌های آن‌ها مورد مطالعه قرار می‌گیرد. همچنین این فصل برخی اصطلاحات و قراردادهای استفاده شده در سرتاسر کتاب را بنا می‌نمهد.

فصل ۲. فصل ۲ با تقویت‌کننده‌های عملیاتی، مشخصه‌های پایانه‌ای آن‌ها، کاربردهای ساده، و محدودیت‌های عملی آن‌ها سروکار دارد. ما تصمیم گرفته‌ایم در این مراحل ابتدایی آپامپ را به منزله یک بلوك سازنده مدار مورد بحث قرار دهیم زیرا نه این کار ساده است و نیز اینکه دانشجو می‌تواند با مدارهای آپامپی کارهای نه چندان پیش پا افتاده‌ای را با راحتی نسبی درست نمایی تجربه کند. ما دریافت‌هایم که این رویکرد شدیداً به دانشجو انگیزه می‌دهد. اما، باید یاد آور شد همه و از دون از دست دادن پیوستگی بخشی از این فصل و یا کل آن را حذف کرده و بررسی آن را به یک زمان آتی (همچنان مزمان با فصل ۹، ۱۱، و ۱۳) موکول کرد.

فصل ۳. فصل ۳ نگاهی اجمالی از مقاومات پیش‌راننده را در سطحی کافی برای درک عملکرد دیودها و ترانزیستورها در فصل‌های بعد ارائه می‌دهد. پوشش این مطلب خصوصاً برای دانشجویانی که با فیزیک الکترونیک آشنایی نداشته‌اند سودمند است. حتی آن‌ها که چنین زمینه‌ای را قبل داشته‌اند در می‌یابند که مرور فصل ۳ به منزله یک یادآوری مفید است. مدرس می‌تواند انتخاب کند که این مطالب را در کلاس تدریس کند و یا آن‌ها را به عنوان تکالیف خواندن خارج از کلاس تعیین کند.

فصل ۴. اولین عنصر الکترونیک، یعنی دیود، در فصل ۴ معرفی می‌شود. مشخصه‌های پایانه‌ای دیود، مدل‌های مداری که برای توصیف آن به کار می‌روند، و کاربردهای مداری آن ارائه شود. بسته به زمان در دسترس درس، برخی از کاربردهای دیود (مثلًا، بخش ۴-۶) را می‌توان حذف کرد. همچنین، تاکنون مختصر انواع دیود خاص (بخش ۴-۷) را می‌توان به عهده خود دانشجو واگذار کرد.

فصل‌های ۵ و ۶. اساس مدارهای الکترونیک با مطالعه دو نوع ترانزیستور که امروزه به کار می‌روند پایه‌ریزی می‌شود: ترانزیستور ماس در فصل ۵ و ترانزیستور دو قطبی در فصل ۶. این دو فصل طوری نوشته شده‌اند که می‌توانند به صورت مستقل از یکدیگر، و به هر ترتیبی که مدرس مایل باشد، ارائه شوند. همچنین، این دو فصل ساختاری مشابه هم دارند که مطالعه عنصر دوم را ساده‌تر و سریع‌تر ساخته، و نیز انجام مقایسه این دو نوع عنصر را ساده می‌کند.

هر یک از فصل‌های ۵ و ۶ با مطالعه ساختار عنصر و طرز کار فیزیکی آن شروع شده و با توصیف مشخصه‌های پایانه‌ای آن ادامه می‌یابد. پس از آن، برای این که دانشجو فرصت پیدا کند تا با طرز کار ترانزیستور به منزله یک عنصر مداری آشنایی کافی به دست آورد، تعداد کثیری مثال از مدارهای dc که در آن‌ها از این عنصر استفاده

می شود، ارائه می شود. آخرین بخش هر یک از فصل های ۵ و ۶ به آثار مرتبه دوم می پردازند که برای کامل بودن ارائه شده اند، و چنانچه زمان اجازه پوشش جزئیات را ندهد می توانند حذف شوند.

فصل ۷. هسته اصلی یک درس الکترونیک مطالعه تقویت کننده های ترانزیستوری است. فصل ۷ (که در این ویرایش جدید است) یک بررسی یکپارچه از این موضوع ارائه می دهد. این فصل با اصول پایه ای که طرز کار ترانزیستور، از هر نوع، به منزله یک تقویت کننده بر آن مبتنی است آغاز می شود، و با ارائه مفاهیم مهم عملکرد سیگنال کوچک و مدل سازی ادامه می یابد. سپس مطالعه آرایش های پایه ای تقویت کننده های تک ترانزیستوری عرضه می شود. پس از تشریح روش های بایاس کردن DC، فصل با مثال های عملی از تقویت کننده های مدار نامجتمع خاتمه می یابد. ارائه ترکیبی وحدت اصول پایه ای را مورد تأکید قرار داده و در عین حال اجازه می دهد هر کجا لازم باشد هر یک از دو عنصر به صورت مجزا مورد بررسی قرار گیرند. آنچه بسیار مهم است، این است که ما می توانیم این دو عنصر را مقایسه نموده و د مورد حوزه متمایز کاربرد آن ها نتیجه گیری کنیم.

پس از مطالعه قسمت اول، خواننده به طور کامل آماده است که یا به مطالعه تقویت کننده های مدار مجتمع در قسمت دوم، و یا به مطالعه مدارهای حتمی دیجیتال در قسمت سوم بپردازد.

پیوست ها. دوازده پیوست از کتاب مطالب زمینه ای و تکمیلی را در بر دارند. مایلیم توجه خواننده را خصوصاً به دو پیوست اول جلب کنیم؛ پیوست ۱. یک مرف، مختصر از موضوع تکنولوژی ساخت IC و نیز طرح بندی IC ارائه می دهد. پیوست B تشکیل شده است از مدارهای اساس عناصر و نیز تعداد زیادی مثال از طراحی و شبیه سازی در Multisim و PSpice. مثال های که در فصل های کتاب خص شده اند. این پیوست ها و مطالب بسیار دیگری درباره مثال های شبیه سازی را می توان در وب سایت همراه کتاب مشاهده نمود.

منابع کمکی

مجموعه کاملی از منابع کمکی برای این کتاب به منظور پشتیبانی درس ارائه است.

برای مدرسان

مرکز منابع کمکی (ARC) در آدرس www.oup-arc.com/sedrasmith مقصد راحتی برای همه منابع مدرس است که مدارهای میکرو الکترونیک را همراهی می کند. ARC که می تواند از طریق حساب های فردی کاربر مورد دسترسی قرار گیرد، منابع کمکی به روزی در هر زمان در اختیار مدرسان قرار داده و این منابع مهم از نظر نمره را تضمین می کند. ARC جایگزینی است برای CD منابع مدرس که همراه ویرایش ششم بود. شما می توانید در ARC به موارد زیر دستیابی پیدا کنید:

- نسخه الکترونیک راهنمای حل مسائل مدرس.
- اسلاید های شکل مبتنی بر پاور پوینت که همه تصاویر و جداول خلاصه کتاب را همراه با عنوان آن ها شامل می شود، و لذا می توانند به راحتی در کلاس نمایش و توضیح داده شوند.
- پشتیبان مدرس مفصل برای شبیه سازی مداری اسپایس در Multisim و PSpice

راهنمای حل مسائل مدرس (0-978-0-19-933915-ISBN)، که توسط عادل صдра نگاشته شده است، حل مفصل همه تمرین‌ها و مسائل مطرح شده در مدارهای میکروالکترونیک را در بر دارد. راهنمای حل مسائل مدرس برای تمرینات آزمایشگاهی همراه مدارهای میکروالکترونیک (6-978-0-19-933926-ISBN) شامل حل مفصل همه تمرین‌ها و مسائل مطرح شده در راهنمای آزمایشگاه دانشجویان است.

برای دانشجویان و مدرسان

یک وب سایت همراه در آدرس www.oup.com/us/sedrasmith نسخه‌های دائمی برگه اطلاعات عناصر را به صورت ذخیره شده در خود دارد، و از این رو دانشجویان می‌توانند مدارهای خود را در کلاس طراحی کنند. همچنین این وب سایت شامل مثال‌هایی از شبیه‌سازی مدار اسپایس و درس است. به موضوعات متن اضافی و پیوست‌ها هم می‌توان در این وب سایت دست‌یابی پیدا کرد.

تمرینات آزمایش^۲ همراه مدارهای میکروالکترونیک (9-978-0-19-933925-ISBN) دانشجویان را به کاوش در دنیای واقعی هندسه از طریق تجربه عملی دعوت می‌کند. بخش‌هایی از کتاب که با رویکرد "آموختن از طریق انجام دادن" مشخص شده اند، آزمایش‌هایی را نمایش می‌دهد که بر توسعه مهارت‌های مهندسی عملی و کارهای طراحی تمرکز دارند.

عادل اس. صдра

کنت سی. اسمیت

واترلو، آنتاریو، کانادا

۲۰۱۴